

Udskriftsdato: 18. december 2025

ISP nr 2005.721 (Gældende)

Inspektion af Anstalten ved Herstedvester

Ministerium: Folketinget

Opfølgning / Opfølgning til

LOV nr 473 af 12/06/1996 18 - BEK nr 372 af 17/05/2001 7

Inspektion af Anstalten ved Herstedvester

Resumé

Den 2., 3. og 7. februar 2005 foretog inspektionschefen og medarbejdere fra ombudsmandsembedet på ombudsmandens vegne inspektion af Anstalten ved Herstedvester.

Inspektionen gav bl.a. anledning til henstillinger om at udskifte inventaret i fællesrummene på en af de psykiatriske afdelinger, at overveje renovering af toiletrummet på samme afdeling og at renovere baderummet på samme afdeling og på isolationsafdelingen.

Inspektionen gav videre anledning til en anmodning til anstalten om at overveje at gøre besøgslokalerne mere indbydende.

Det blev kritiseret at en rampe til kørestolsbrugere ikke overholdt de gældende krav for hældningen.

For så vidt angår anstaltens rygepolitik blev det under inspektionen noteret at anstalten havde forelagt spørgsmålet om rækkevidden af § 6 i loven om røgfrie miljøer i offentlige lokaler mv. for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Ombudsmanden afventer underretning om direktoratets svar i den anledning.

Gennemgangen af et nærmere bestemt antal sager om anvendelse af håndjern og magt samt anbringelse i observations- og sikringscelle gav på nogle punkter anledning til kritik og til at bede om yderligere oplysninger.

Bortset fra det indledende afsnit er rapportgennemgangen ikke medtaget i gengivelsen af rapporten nedenfor. Afsnit 5 (møde med talsmændene) og 6 (andre forhold) er heller ikke medtaget, bortset fra afsnittene 6.8 om handicaptilgængelighed og 6.10 om rygepolitikken.

(J.nr. 2004-4168-628).

Den 10. oktober 2005 afgav inspektionschefen på ombudsmandens vegne følgende rapport til Anstalten ved Herstedvester og Direktoratet for Kriminalforsorgen:

1. Indledning

Som et led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 2., 3. og 7. februar 2005 inspektion af Anstalten ved Herstedvester. Til stede under inspektionen var blandt andre den daværende fængselsinspektør (...), vicefængselsinspektør (...), ledende overlæge (...) og økonomichef (...) som nu også har titel af vicefængselsinspektør.

Ombudsmanden har tre gange tidligere – i henholdsvis 1957, 1977 og 1996 – foretaget inspektion af Anstalten ved Herstedvester og en gang – i 1993 – foretaget særskilt inspektion af grønlænderafdelingen (afdeling L) i anstalten. Grønlænderafdelingen er aflagt besøg igen i foråret 2004, og inspektionen den 2., 3. og 7. februar 2005 omfattede derfor ikke denne afdeling. Inspektionen omfattede heller ikke kvindeafdelingen som blev aflagt besøg i efteråret 2004.

Ombudsmandens rapporter fra inspektionen i 1977 er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1977, side 260 ff, og i beretningen for 1978, side 722 ff. Rapporterne fra inspektionen i 1996 er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretninger for 1996, s. 363 ff, 1998, s. 694 ff, 1999, s. 641 ff og 2001, s. 743. (Rapport vedrørende den særskilte inspektion af anstaltens grønlænderafdeling i 1993 er

optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1993, side 395 ff., og rapport vedrørende besøget på kvindeafdelingen vil blive optaget i beretningen for 2004).

Inspektionen den 2., 3. og 7. februar 2005 bestod af en indledende samtale med ledelsen, møde med samarbejdsudvalget, møder med de indsatte talsmænd, rundgang i anstalten og en afsluttende samtale med ledelsen. Jeg havde desuden samtaler med i alt 29 indsatte som havde anmodet herom. En enkelt af de indsatte modtog efter udtrykkelig aftale ikke svar, men alle de øvrige indsatte modtog efterfølgende særskilt svar på de klagepunkter som de fremførte over for mig.

Talsmændene havde forud for inspektionen sendt mig en liste over punkter som talsmændene ønskede at fremføre i forbindelse med inspektionen, og et omfattende bilagsmateriale vedrørende nogle af disse punkter. Efterfølgende har talsmændene sendt mig kopi af bilag vedrørende øvrige punkter. Kun nogle af punkterne blev drøftet under min samtale med talsmændene, og nogle af de af talsmændene fremførte forhold blev viderebragt til ledelsen under min afsluttende samtale med ledelsen. I brev af 14. marts 2005 fulgte jeg op på min samtale med talsmændene. Herved blev nogle af de rejste klagepunkter afsluttet, mens andre vil blive berørt i rapporten nedenfor. Med brev af 14. marts 2005 sendte jeg anstalten en kopi af mit brev af samme dato til talsmændene idet jeg samtidig anmodede om underretning mv. vedrørende nærmere angivne forhold. Som opfølgning herpå har jeg modtaget et notat af 25. april 2005 som den nuværende fængselsinspektør for anstalten Lene Møller-Nielsen i brev af 26. april 2005 har tilsluttet sig.

Det bemærkes at flere spørgsmål end de som indgår i denne rapport, blev drøftet under min inspektion af anstalten. Det bemærkes endvidere at nogle af de i rapporten berørte emner hovedsagelig bygger på en efterfølgende gennemgang af det skriftlige materiale som jeg har modtaget fra anstalten, og således ikke blev særskilt drøftet under selve inspektionen.

I forbindelse med inspektionen anmodede jeg om rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere under pkt. 7 nedenfor.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Anstalten ved Herstedvester og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har i brev af 22. september 2005 fra Anstalten ved Herstedvester modtaget sådanne bemærkninger som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. Generelt

Anstalten ved Herstedvester er et lukket fængsel der blev taget i brug den 1. april 1935.

Anstalten modtager dømte fra hele landet – såvel mænd som kvinder – der er idømt forvaring eller fængselsstraf, og som skønnes at have behov for psykiatrisk bistand eller behandling. Anstalten modtager desuden grønlandske domfældte der i Grønland er dømt til anbringelse i psykiatrisk ledet anstalt i Danmark. Anstalten kan endvidere modtage varetægtsarrestanter der har brug for psykiatrisk observation eller behandling, jf. retsplejelovens § 777, og frivillige optagere.

En betydelig del (omtrent en tredjedel) af de indsatte er dømt for sexkriminalitet.

Anstalten har plads til 127 indsatte, heraf 14 kvinder og et ikke nærmere bestemt antal grønlandske domfældte. Anstaltens grønlænderafdeling (afdeling L) har 12 pladser, men i det omfang antallet af grønlandske domfældte overstiger 13, anbringes der tillige grønlændere på afdeling K. På tidspunktet for inspektionen var der 11 kvinder og 19 grønlændere indsat. Grønlænderafdelingen og kvindeafdelingen var som nævnt under punkt 1 ikke omfattet af inspektionen den 2., 3. og 7. februar 2005.

Ud over de 127 pladser råder anstalten over syv pladser på isolationsafdelingen. Disse pladser indgår ikke i anstaltens godkendte kapacitet på 127 pladser.

Anstalten råder desuden over 15 pladser i en åben fængselsafdeling (beliggende på Holsbjergvej 15). Inspektionen omfattede heller ikke denne afdeling der blev inspiceret særskilt den 19. maj 2005.

Af særlige afdelinger findes foruden kvindeafdelingen og grønlænderafdelingen en visitationsafdeling for personer dømt for sexkriminalitet (afdeling Q).

Anstalten ledes af en fængselsinspektør. Behandlingsarbejdet ledes af en administrerende overlæge.

3. Bygningsmæssige forhold mv.

Anstalten ved Herstedvester består af 13 beboelsesafdelinger, en isolationsafdeling, en besøgsafdeling, administrationslokaler, en købmandsbutik, seks værksteder, en skole, en kirke, et bibliotek, et musiklokale, en sportshal med tilstødende kondirum og et lægelokale. Disse afdelinger mv. er beliggende i 13 bygninger som er fordelt på anstaltens grund, der er omkranset af en ca. 5 meter høj ringmur. Størsteparten af bygningerne er gule murstensbygninger i to plan. Mellem bygningerne er der græsplæner og vej- og stianlæg.

Anstalten havde tidligere en sygeafdeling, men denne er nu inddraget til personalefaciliteter, herunder til sygeplejeadministration. En indsat der er sygemeldt, opholder sig således ikke på en sygeafdeling, men på egen celle.

Fem af de 13 beboelsesafdelinger er såkaldte almindelige afdelinger hvoraf den ene, afdeling K, som nævnt ovenfor, er delvis grønlænderafdeling. De resterende otte beboelsesafdelinger består af to kvindeafdelinger, en grønlænderafdeling, en visitationsafdeling for sexkriminelle, to psykiatriske afdelinger, en personalefri afdeling og en afdeling til udelukkelse fra fællesskabet. Ud over de 13 beboelsesafdelinger har anstalten, som nævnt ovenfor, en isolationsafdeling.

Bortset fra grønlænderafdelingen og kvindeafdelingerne besigtigede jeg ovenstående belægningsafdelinger samt anstaltens øvrige lokaliteter, bortset fra et enkelt værksted og lægelokalet. Enkelte afdelinger så jeg dog kun flygtigt.

Under inspektionen fremstod bygningernes ydre generelt velholdt, men en del af anstaltens vinduer trænger til at blive skiftet ud, jf. nedenfor. Derudover er ringmuren forfalden og nedslidt og trænger som jeg tilkendegav under inspektionen, til at blive renoveret. Det fremgår af rapport vedrørende bygningssyn den 22. oktober 2003 at en istandsættelse af ringmuren indgår med prioritet 2 i anstaltens planer vedrørende vedligeholdelse, og at istandsættelse i øvrigt indgår i et sikkerhedsprojekt som anstalten har indsendt til direktoratet. Direktoratet har i brev af 24. januar 2005 oplyst at der planlægges et perimetersikringsprojekt.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om planerne med hensyn til istandsættelse af muren mv.

Med hensyn til vinduerne fremgår det af bygningssynsrapporten under generelle bemærkninger at vinduerne i bygning A-D bør udskiftes i henhold til "økonomi og tid". Det fremgår tillige af rapporten at vinduer i bygning H, I og G skal udskiftes som prioritet 1, og at vinduer i Barakken (afdeling U) skal renoveres som prioritet 2. Udskiftning af vinduer i montage/gymnastik/kuvert og Produktionsskole er ligeledes omtalt med henholdsvis prioritet 4 og 2.

Under mit møde med talsmændene bad de mig om at undersøge hvorledes det forholder sig med vinduerne i belægningsbygningerne. De henviste til at vinduerne i personalets lokaler i belægningsbygningerne var blevet udskiftet som følge af et pålæg fra Arbejdstilsynet, bl.a. på grund af træk, men at vinduerne i de indsattes celler ikke blev udskiftet i samme omgang. I det vedlagte skriftlige materiale har talsmændene bl.a. anført at udskiftningen af vinduerne i personalets lokaler ikke kun har omfattet isætning af nye vinduer, men tillige ændret placering så der kommer mere lys ind; i cellerne og de indsattes fællesrum på nogle af afdelingerne sidder vinduerne højt og lukker derfor ikke så meget lys ind, ligesom det er vanskeligt at se ud af vinduerne.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at udskiftningen af vinduerne i personalets kontorer skyldtes det nævnte pålæg fra Arbejdstilsynet, men at anstalten i øvrigt følger bygningssynsrapportens planer med hensyn til udskiftning af vinduer.

Jeg har noteret mig at vinduer i bygning H, I og G skal udskiftes som prioritet 1, og at vinduer i Barakken og Produktionsskolen skal renoveres som prioritet 2. Jeg anmoder om oplysning om hvad bygning G er, og om nærmere oplysninger om planerne med hensyn til udskiftning af vinduer de nævnte steder. Jeg beder samtidig om nærmere oplysninger vedrørende vedligeholdelsesstanden af vinduerne på de afdelinger mv. som ikke er nævnt i bygningssynsrapporten. Jeg beder samtidig om en kopi af Arbejdstilsynets påbud.

3.1. Belægningsafdelinger

Som nævnt ovenfor besøgtede jeg under inspektionen de fem almindelige afdelinger (afdelingerne A, B, C, K og M), den personalefri afdeling/"Barakken" (afdeling U), de to psykiatriske afdelinger (afdeling H og O), afdelingen for indsatte der er udelukket fra fællesskab (afdeling D), visitationsafdelingen for sexkriminelle (afdeling Q) og isolationsafdelingen med sikrings- og observationsceller mv. (afdeling I). Grønlander- og kvindeafdelingerne (henholdsvis afdeling L samt R og S) blev, som nævnt ovenfor, ikke besøgt under denne inspektion.

Belægningsafdelingerne er fordelt over 5 bygninger hvor afdeling A, B, C og D er beliggende i sammen bygning. Det samme gør sig gældende for afdeling K, L, M og O og afdeling Q, R og S. Afdeling H er beliggende sammen med afdeling I i samme bygning som administrationen. Afdeling U er beliggende for sig selv i samme bygning som skolen og biblioteket.

Belægningsafdelingerne har en forholdsvis ensartet bygningsmæssig udformning, men vedligeholdelsesstanden varierer afdelingerne imellem. En afdeling består typisk af 7-14 celler, et køkken, 1-2 fællesrum samt 1-2 bade- og toiletrum.

I afdeling A er der – i forbindelse med anbringelse af en indsat kørestolsbruger i anstalten – indrettet faciliteter til kørestolsbrugere. Der er således etableret et handicaptoilet og -bad samt en rampe i den sydlige ende af afdelingen så kørestolsbrugere kan komme ind i afdelingen (se om ændring heraf pkt. 6.8.). Køkkenet er endvidere indrettet således at det kan anvendes af en kørestolsbruger. Derudover er der opsat et gelænder langs den ene væg på gangen i afdelingen. Det blev oplyst at anstalten havde fået bevilget 395.000 kr. fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til forbedring af handicapforholdene i anstalten. Jeg henviser nærmere til pkt. 6.8.

I denne afdeling er et af fællesrummene et ikke-ryger fællesrum. Sådanne rum findes endnu ikke på de øvrige afdelinger. Om anstaltens rygepolitik henviser jeg til pkt. 6.10.

Afdeling D og I adskiller sig fra de øvrige afdelinger idet de indsatte på disse afdelinger er udelukket fra fællesskab og således tilbringer størstedelen af deres tid i cellen, herunder ved spisning og evt. celledarbejde som de er beskæftiget med i løbet af dagen.

Afdeling U ("Barakken") adskiller sig ligeledes fra de øvrige afdelinger derved at den er personalefri. De indsatte på denne afdeling hører til blandt de bedst fungerende i anstalten.

På tidspunktet for inspektionen var meget af fængslets inventar institutionspræget og af ældre dato. Fængslets belægningsafsnit var dog generelt i en acceptabel vedligeholdelsesstand. Dårligst var standarden på afdeling H og I hvor såvel celler, celleinventar, fællesarealer som møbler på fællesarealer var meget nedslidt. Jeg henviser til omtalen heraf nedenfor.

3.1.1. Cellerne

Enkelte af de indsattes celler (15 celler fordelt på forskellige afdelinger) blev besøgt under inspektionen efter mit valg. Cellerne varierer i størrelse fra ca. 8-12 m². Om størrelsen af cellerne henviser jeg til rapporten om inspektionen den 13. og 16. december 1996.

Cellerne er standardmæssigt indrettet med et vindue (ca. 1 m x 1 m) med tremmer, linoleumsgulv, sovebriks med ryglæn, loftslampe, skab til tøj, skab til service, et lille bord, en stol, en bordlampe, håndvask med koldt/varmt vand og et køleskab. På afdeling K var cellerne nymalede. Generelt fremstod cellerne i øvrigt nedslidte med gamle – men funktionelle – møbler. I en del celler var sovebriksens

madras og ryglæn hullet, gardinerne manglede eller var halvt nedrevet, gulvet (linoleum) bulede, der var huller/søm i væggene mv.

Under inspektionen besigtigede jeg bl.a. en celle på afdeling B (celle 6). Denne celle var temmelig nedslidt med huller i vægge og møbler, gamle søm og skruer i væggene, beskidte vægge mv. Jeg besigtigede også en tom/ubeboet celle på afdeling C (celle 6). Denne celle var indrettet som de andre, men inventaret og væggene trængte til at blive renoveret.

Derudover besigtigede jeg en af de to tidligere særligt sikrede celler (celle 5) på afdeling D – afdelingen for indsatte der er udelukket fra fællesskab (enten frivilligt eller efter anstaltens bestemmelse). Denne celle fremstod mindre vedligeholdt og gardinet var sat op med tape. Fordi cellen er indrettet som en særligt sikret celle, er det ikke muligt at åbne vinduerne, men den indsatte kan få frisk luft ved at åbne nogle lameller over vinduet. Jeg fik oplyst at celleinventaret på denne afdeling var over 10 år gammelt.

De to særligt sikrede celler anvendes som almindelige celler. De dobbelt så store som de øvrige celler på afdeling D.

Det fremgår af drifts- og vedligeholdelsesplanen for anstalten at maling af cellerne på afdeling A, B, C og D, vil finde sted i år 2006.

Dette har jeg noteret mig

Det fremgår af udskiftningsplanen for celleinventar at afdeling C og D i løbet af år 2005 vil få udskiftet inventaret med nyt og gammelt renoveret inventar.

Jeg foretager mig på denne baggrund ikke noget i anledning af vedligeholdelsesstandarder af inventaret på disse afdelinger, bortset fra at jeg beder anstalten om at underrette mig hvis planen ikke kan overholdes.

Anderledes forholder det sig for afdeling B hvor celleinventar ifølge den nævnte plan først forventes udskiftet i år 2008 og 2009. På afdeling A hvor jeg ikke besigtigede nogen celler, vil celleinventaret blive udskiftet i 2008. Det fremgår af bemærkninger i planen at celleinventaret på disse afdelinger – ligesom på flere af de andre afdelinger – er over 10 år gammelt. Det fremgår i øvrigt af en note at anstalten forventer at kunne renovere og således genbruge ca. 30% af celleinventaret.

Jeg anmoder anstalten om at oplyse hvorvidt den celle som jeg besigtigede under inspektionen på afdeling B (celle 6), er repræsentativ for cellerne på denne afdeling.

Cellerne på afdeling H varierer i størrelse, men alle er større end de øvrige celler i anstalten (op til 11-12 m²). Afdeling H er en psykiatrisk belægningsafdeling og huser anstaltens dårligt fungerende indsatte.

På afdeling H besigtigede jeg celle 3 og 8 som begge var tomme på inspektionstidspunktet. Cellerne var i en rimelig god stand. Det blev oplyst at de var istandsat for ca. to år siden. Vinduerne var dog ikke i en god stand; i celle 8 var der kun forsatsvindue for den ene rude, og i celle 3 havde ingen af ruderne forsatsvinduer. Møblementet var en blanding af gammelt og nyt. Tv er på denne afdeling som den eneste i anstalten fast inventar på cellerne.

Det fremgår af drifts- og vedligeholdelsesplanen for anstalten at celler, kontorer og gange på afdeling H vil blive malet i løbet af år 2005. Det fremgår ligeledes af denne plan at cellernes linoleum vil blive udskiftet i 2006. For så vidt angår celleinventaret, fremgår det af udskiftningsplanen at inventaret på afdeling H er (eller skulle være) blevet udskiftet i år 2004 med nyrenoveret inventar fra afdeling K-L.

Jeg har noteret mig ovenstående og foretager mig på denne baggrund ikke noget vedrørende vedligeholdelsestanden af afdeling H. Dog beder jeg anstalten om at oplyse hvorvidt udskiftning af celleinventaret på afdelingen er blevet gennemført i overensstemmelse med drifts- og vedligeholdelsesplanen, og at underrette mig hvis planerne med hensyn til maling af celler mv. på afdelingen ikke kan overholdes.

I døren ind til celle 5 (en af de tidligere særligt sikrede celler) på afdeling D er der indkig. I en af de modtagne sikringscellerapporter der vedrører anbringelse af en indsat fra celle B5, er det i beskrivelsen af

episoden der førte til sikringscelleanbringelse, anført at den indsatte blev tilset gennem observations-glas-set (efter voldsom larm fra cellen). Det drejer sig om en sikringscelleanbringelse den 23. oktober 2004.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at der efter hans opfattelse kun må være indkigshuller i celler hvor der er behov for særlig observation af de indsatte.

Jeg går på denne baggrund ud fra at indkigshullet i celle 5 på afdeling D og den anden tilsvarende celle som jeg går ud fra har samme hul, samt andre celler som måtte have et sådant indkigshul, vil blive lukket. For en ordens skyld beder jeg dog om oplysning herom.

3.1.2. Gangarealer og fællesrum

Belægningsafdelingerne består af lange gange med et vinduesparti for enden. På hver side af gangen er der celler. Derudover fordeler fællesrum, køkken, kontor, bade- og toiletfaciliteter samt vaskerum (med vaskemaskine og tørretumbler) sig på gangen. Der er endvidere opsat en opslagstavle og en telefonboks på hver afdeling.

Fællesrummene indeholder typisk bløde møbler, bord, tv samt et bordtennis- og/eller billardbord. Møblerne er generelt institutionsprægede, men i god stand. På nogle afdelinger er der opsat plakater/billeder og grønne planter på gangen og i fællesrum.

Gangarealerne på afdeling A og D var nyrenoverede.

Væggene på gangarealerne og i det store fællesrum på afdeling H som er et kombineret fællesrum og gangareal, er hvide/lyse, mens væggene i tv-stuen på denne afdeling er grå. Bortset fra at der over døren på den ene endevæg på gangen og i det store fællesrum er malet motiver direkte på væggen, er disse arealer uden udsmykning, og der er heller ingen planter. Malingen omkring vinduerne i (bl.a.) tv-stuen skaller af, ruderne var beskidte, og en rude var itu. Inventaret i fællesrummene, især i tv-stuen, består af gamle nedslidte møbler. I det hele taget var især tv-stuen meget forsømt. En af de indsatte som jeg talte med, klagede over at møblerne i dette rum er meget slidte og lugter dårligt når der bliver varmt i rummet. Han nævnte endvidere at der var meget koldt i rummet om vinteren.

Som anført ovenfor under pkt. 3.1.1. fremgår det af drifts- og vedligeholdelsesplanen for anstalten at "gange, kontorer, celler" på afdeling H vil blive malet i løbet af år 2005. Jeg beder anstalten oplyse hvorvidt dette malerarbejde tillige omfatter maling af (begge) fællesrum. Det bemærkes at jeg ikke har nogen bemærkninger til væggenes malermæssige vedligeholdelsesstand på inspektionstidspunktet.

Jeg har ovenfor under pkt. 3 noteret mig at det af bygningssynsrapporten fremgår at vinduer i bl.a. afdeling H skal udskiftes som en prioritet 1.

Under inspektionen udtalte jeg at fællesrummene på denne afdeling efter min opfattelse (i øvrigt) var i uacceptabel stand, og at området burde forbedres, bl.a. med udskiftning af møblementet.

Under den afsluttende samtale blev det oplyst at anstalten ikke har særlige planer for udskiftning af inventaret i anstaltens fællesrum.

Som anført bør inventaret i fællesrummene på afdeling H efter min opfattelse udskiftes. Jeg hen-stiller på denne baggrund til anstalten at foranledige inventaret udskiftet, og jeg beder om under-retning om hvad min henstilling giver anledning til.

Jeg beder samtidig anstalten om at overveje at lave planer for udskiftning af inventar i fællesrum. Jeg beder om underretning om resultatet af disse overvejelser.

Under inspektionen spurgte jeg til hvem der står for vinduespudsning. Mit spørgsmål kunne ikke umiddelbart besvares. Det fremgår af et referat som anstalten har udfærdiget vedrørende et møde med talsmændene den 26. februar 2004, at anstalten ville undersøge om problemer med pudsning af vinduer udvendig kunne afhjælpes (punkt 14 – eventuelt).

Jeg beder anstalten om at oplyse hvem der står for pudsning af vinduerne i de forskellige afdelingers fællesrum og hvor tit det sker samt resultatet af ovennævnte undersøgelse.

3.1.3. Bade- og toiletfaciliteter

Til hver afdeling er der knyttet bade- og toiletfaciliteter til de indsatte. Nogle af de bade- og toiletfaciliteter som blev besigtiget i forbindelse med inspektionen, var helt eller forholdsvis nyrenoverede mens andre er af ældre dato, men funktionelle. På nogle toiletter er der lavthængende, gamle (stål)håndvaske som trænger til at blive skiftet ud. Flere steder manglede der spejl over håndvasken.

Der er som minimum et baderum og et toiletrum tilknyttet den enkelte afdeling. Som nævnt ovenfor har afdeling A et ekstra (helt nyt) toilet/baderum til handicappede. Derudover er bade- og toiletforholdene blevet renoveret på afdeling K, L, M og O således at der er et toilet og to baderum samt et pissoir på hver afdeling (mod før to toiletrum og et baderum). Jeg henviser til ombudsmandens bemærkninger om utilstrækkelige bade- og toiletfaciliteter i rapporten vedrørende inspektionen i 1996 og opfølgningerne herpå. I forbindelse med renoveringen er der etableret fugtudsugningsanlæg.

Talsmændene har anmodet mig om generelt at undersøge (ændringer i) pladsforholdene for de indsatte i anstalten, herunder hvor mange toiletter og brusere der er pr. indsat på de enkelte afdelinger, jf. pkt. 5.2.1. Jeg er bekendt med at Embedslægeinstitutionen for Frederiksborg Amt i forbindelse med et tilsynsbesøg den 10. april 2002 i Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har tilkendegivet at belægningen (i denne institution) efter embedslægeinstitutionens vurdering ikke bør være højere end at der højst er 10 beboere pr. toilet. Det er endvidere tilkendegivet at der bør være tilstrækkelige bade- og toiletfaciliteter til at indsatte har adgang til dagligt bad. Anstalten har som det fremgår på nogle afdelinger nedlagt et toilet for at etablere en ekstra bruser, men der er tillige et pissoir.

Bl.a. på denne baggrund, og da der siden ombudsmandens seneste inspektion er etableret et ekstra baderum på de nævnte afdelinger, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende spørgsmålet om det antal toiletter og baderum der er til rådighed for de indsatte.

Størsteparten af bade- og toiletrumme har flisegulv og flisebeklædte vægge. Der er dog enkelte toiletrum der ikke har flisebeklædte vægge. Det gør sig bl.a. gældende på afdeling C hvor toilet og stål-vask i øvrigt trænger til at blive renoveret. Der mangler desuden et spejl over vasken, og malingen i loftet over brusenichen skaller af som følge af fugt/dårlig udluftning.

Det fremgår af drifts- og vedligeholdelsesplanen for anstalten at bad og toilet på afdelingerne A, B, C og D skal males i 2005.

Jeg har noteret mig dette, men beder anstalten om at underrette mig hvis tidshorisonten ikke kan overholdes.

Toilettet og stålvasken på afdeling C trænger efter min opfattelse som nævnt også til at blive renoveret, men det er dog ikke i en så ringe stand at jeg har tilstrækkeligt grundlag for at afgive en henstilling om at det sker nu. Jeg går ud fra at anstalten er opmærksom på behovet for renovering, og at dette vil ske så snart det er muligt af hensyn til de øvrige vedligeholdelsesopgaver i anstalten.

Baderummet på afdeling H er i meget dårlig stand. Der er skjolder fra fugt i loftet og på væggene over brusenichen. Rummet var meget fugtigt. Badeforhænget til brusenichen så ud til at være sat midlertidigt op; stangen var i den ene ende sat op i vinduet, og badeforhænget var foldet sammen i vindues-karmen. Toilettet er i en bedre stand med et nyere toilet og fliser i en pæn stand, men fremstod i øvrigt i en dårlig stand. Stålvasken ved toilettet er slidt, der var beskidt på gulvet, og der mangler et spejl over vasken.

I rapporten fra inspektionen af Anstalten ved Herstedvester i 1996 henstillede ombudsmanden at baderum og toilet på afdeling H blev istandsat snarest. Ombudsmanden henviste i den forbindelse også til at de indsatte på denne afdeling hører til de svageste i anstalten, og at det derfor er af væsentlig betydning at de fysiske rammer for pleje af den personlige hygiejne fremtræder ordentlige og indbydende. Anstalten malede efterfølgende disse rum, men anså det på daværende tidspunkt ikke for nødvendigt at udskifte

saniteten idet denne var intakt og af rimelig stand. Direktoratet henholdt sig hertil, og ombuds-manden foretog sig herefter ikke mere vedrørende dette forhold.

Det er min opfattelse at baderummet på afdeling H (igen) bør renoveres. Jeg henstiller til anstalten at dette sker, og jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

For så vidt angår toiletrummet har jeg noteret mig at toilettet er skiftet siden sidst, men bortset fra fliserne fremstod rummet, herunder håndvasken, som nævnt slidt. Jeg henstiller til anstalten på ny at overveje udskiftning af håndvasken og at overveje yderligere renovering af rummet, og jeg beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

Under besigtigelsen af afdeling K blev det oplyst at der var problemer med kloakken idet rørsystemet er underdimensioneret.

Som nævnt under pkt. 3.2.1. nedenfor fremgik det ved rundgangen at der også var problemer med kloakken på afdeling I.

I anstaltens bygningsrapport vedrørende bygningssyn den 22. oktober 2003 er det anført at kloakker og brønde er uden store problemer, og at Albertslund Kommune har overtaget vedligeholdelse af kloaksystemet. Det er tillige nævnt at der skal udskiftes faldstammer på flere afdelinger, bl.a. afdeling K-O og afdeling H-I. Prioriteten er disse steder angivet som henholdsvis prioritet 3 og prioritet 1.

Jeg anmoder anstalten om at oplyse nærmere om problemer med (underdimensionering af) kloakkerne i anstalten, og hvad der er sket eller vil ske med hensyn til udbedring heraf.

Der var ingen rensvæske på toiletter og baderum. I forbindelse med mit besøg på kvindeafdelingen den 26. oktober og 5. november 2004 oplyste ledelsen at rensvæske fås gennem anstaltens sygepleje, og at der er sygeplejersker til stede i anstalten hver dag. Ledelsen oplyste desuden at der i regelsamlingen ville blive tilføjet en vejledning i brugen af rensvæske. På en af afdelingerne bemærkede jeg et opslag af 17. januar 2005 med en meddelelse til de indsatte om udlevering af rensvæske. Meddelelsen findes blandt det skriftlige materiale (regelsamlingen) som jeg har modtaget fra anstalten (hvor den er dateret 26. januar 2005, jf. om dateringer pkt. 6.5.). Meddelelsen oplyser om at rensvæske kan afhentes i sygeplejen. Der er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget, en vejledning i brugen af rensvæske.

I forbindelse med mit besøg på kvindeafdelingen bemærkede jeg at det ikke er tilstrækkeligt at der i regelsamlingen findes en vejledning i brugen af rensvæske. Idet jeg gik ud fra at sygeplejen ved udlevering af rensvæske i tilknytning hertil ligeledes udleverer en vejledning i brugen af rensvæsken, foretog jeg mig ikke mere vedrørende dette.

Som nævnt ses der ikke i regelsamlingen at være en vejledning i brugen af rensvæske. Idet jeg imidlertid fortsat går ud fra at en sådan vejledning udleveres sammen med rensvæsken, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Under rundgangen bemærkede jeg flere steder at der var opsat almindelig sæbe og/eller stoffhåndklæder i anstalten.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 hvori direktoratet efter omstændighederne taget til efterretning at enkelte institutioner på grund af de udmeldte rådighedsbeløb havde vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. I en udtalelse af 28. januar 2005 i sagen vedrørende inspektion af Arrestafdelingen i Horsens har direktoratet oplyst at skrivelsen af 3. juli 2003 primært omfattede daværende finansår.

Jeg går på denne baggrund ud fra at anstalten opsætter flydende sæbe og engangshåndklæder og beder fængslet om at underrette mig når det er sket.

3.1.4. Køkkenforhold

På hver afdeling, bortset fra afdeling D og afdeling H-I, er der køkkenfaciliteter og mulighed for at spise flere sammen. Køkkenerne varierer lidt i størrelse, dog er køkkenet på afdeling U væsentligt større end køkkenerne på de øvrige afdelinger. På afdeling K, M og O er køkkenerne på størrelse med en celle. De køkkener jeg så under inspektionen, var standardmæssigt udstyret med køkkenborde, over- og underskabe, komfur, emhætte, vask og spisebord. Nogle steder var der endvidere kaffemaskine, el-kedel og mikrobølgeovn. Køkkenerne er funktionelle, men på flere afdelinger er de små og slidte. De indsatte deles om skabene og har eget køleskab på deres celle. Der hører fællesfrysere til samtlige afdelinger.

Køkkenet på afdeling U er stort og veludstyret. Køkkenet indeholder to komfurer med emhætte, en mikrobølgeovn, køkkenborde, over- og underskabe, to kaffemaskiner og elkogere, tv, radio, to håndvaske og et stort spisebord i midten af køkkenet med plads til 8 personer. De indsatte har endvidere hver deres skab og køleskab. På den ene væg er der to vinduer med rullegardiner. Rummet fremtrådte meget lyst og venligt. Afdelingen bærer tydeligt præg af at de indsatte her hører til blandt de bedst fungerende i anstalten, og at de gør en stor indsats for at holde afdelingen i en god og pæn stand.

Talsmændenes ønske om en generel undersøgelse af pladsforholdene omfattede bl.a. for lidt plads i nogle af køkkenerne, bl.a. på afdeling K, M og O. En af de indsatte som jeg talte med, klagede ligeledes over at køkkenet på afdeling K var for lille og henviste til at afdeling L havde fået yderligere et køkken (jf. i øvrigt opfølgingsrapport nr. 1 vedrørende inspektionen i 1996).

Også under inspektionen i 1996 blev spørgsmålet om køkkenforholdene rejst. Dengang fremsatte talsmændene ønske om en vask mere, men anstalten prioriterede mere køkkenbordsplads frem for en ekstra vask. Jeg henviser til rapporten og opfølgingsrapport nr. 1 fra denne inspektion.

Jeg er enig i at køkkenerne på afdeling K, M og O er små henset til det antal indsatte som skal deles om disse køkkener. Som nævnt i rapporten fra inspektionen i 1996 er køkkenerne dimensioneret efter oprindelige planer hvorefter ikke alle de indsatte selv skulle lave mad. Selv om køkkenerne er små, har jeg ikke tilstrækkeligt grundlag for at afgive en henstilling om udvidelse af køkkenerne som så vidt ses ikke er muligt inden for de givne bygningsmæssige rammer hvis kapaciteten skal fastholdes.

Ud over at nogle af køkkenerne, især på de nævnte afdelinger er slidte og forholdsvis små, giver anstaltens køkkener mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg har i den forbindelse noteret mig at der ifølge drifts- og vedligeholdelsesplanen er afsat midler til almindelig vedligeholdelse af køkkenerne i 2005, 2006 og 2007.

3.2. Øvrige bygninger

Ud over de ovenfor nævnte belægningsafdelinger besigtigede jeg anstaltens isolationsafdeling, fem af anstaltens værksteder, kirken, sportshallen, kondirummet, musiklokalet, biblioteket, skolen, købmandsforretningen og besøgsafdelingen.

3.2.1. Isolationsafdelingen

Denne afdeling – afdeling I – er beliggende i samme bygning som administrationen og afdeling H. Isolationsafdelingen indeholder en sikringscelle, fire observationsceller og to celler til brug for (anden) udelukkelse fra fællesskab. På denne afdeling besigtigede jeg bl.a. sikringscellen og to af observationscellerne (celle 1 og 5). De to andre observationsceller har nummer 2 og 6.

Sikringscellen (celle 7) er indrettet med en fastmonteret seng midt på gulvet. På sengen er der monteret en kaldeknop og læderremme til fastspænding af de indsatte. Det blev oplyst at de indsatte der anbringes i sikringscelle, altid fastspændes, men ikke altid med hele udstyret. Hvis fastspænding ikke er nødvendigt, anbringes den indsatte (nemlig) i observationscelle i stedet. Det blev endvidere oplyst at sikringscellen kun havde været brugt ca. 10 gange i 2004. Der er et vindue med matterede ruder. Fra et forlokale kan en ansat overvåge den indsatte gennem en rude.

Jeg har ingen bemærkninger til indretningen af sikringscellen, herunder det forhold at remmene er permanent påsat; men som anført i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998, anses det for mest hensynsfuldt hvis de fikseringsmidler som ikke anvendes i en given situation, fjernes, navnlig hvis den indsatte udtrykkeligt anmoder herom. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 2000, s. 680-82.

Sikringscellen fremtrådte i øvrigt i en god vedligeholdelsesmæssig stand og ren, bortset fra udsuget i cellen.

I celle 5 (observationscelle) var der dybe ridser overalt på døren, skrift på væggene, afskallet maling og gammelt inventar med brændemærker fra cigaretter. I celle 1 var ruden "revnet" i filmen, der var en affaldspose med vand over afløbsristen for at undgå dårlig lugt fra kloakrørene, der var brændemærker i inventaret fra cigaretter, og cellen trængte til at blive rengjort.

Cellerne er møbleret med fastboltet seng og bæk med tilhørende bord. Celleinventaret var i mindre god stand.

Det fremgår af drifts- og vedligeholdelsesplanen for anstalten at celler, kontorer og gange på afdeling I vil blive malet i løbet af år 2005, og at der samme år vil ske udskiftning af cellernes linoleum. For så vidt angår celleinventaret, fremgår det af udskiftningsplanen at inventaret på denne afdeling udskiftes i løbet af år 2005.

Jeg har noteret mig ovenstående og foretager mig på denne baggrund ikke noget vedrørende vedligeholdelsestanden af denne afdeling, herunder for så vidt angår møblementet. Dog beder jeg om underretning hvis tidshorisonten ikke kan overholdes.

Derimod beder jeg om en udtalelse vedrørende det forhold at der var en affaldspose over afløbsristen i den ene af observationscellerne. Jeg sigter her til at cellen anvendes til akutanbringelse af blandt andre indsatte som er selvmordstruede.

Jeg går endelig ud fra at anstalten vil overveje om der er behov for en indskærpelse for så vidt angår rengøringen på denne afdeling.

I en af de rapporter som jeg har modtaget om magtanvendelse, fremgår det at den indsatte blev flyttet fra observationscelle 6 til observationscelle 2 "hvor der ikke forefindes tv samt andre genstande som kunne benyttes som våben mod personalet" (en magtanvendelse den 16. november 2003). Jeg besigtigede som det fremgår ovenfor ikke celle 6.

I husordenen for afdeling I er fastsat nærmere regler om udlevering af private genstande mv. ved indsættelse i observationscelle.

Der er ikke i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle, fastsat nærmere regler om observationscellers indretning og udstyr. I Annette Esdorf m.fl., Straffuldbyrdesloven med kommentarer (2003), s. 157, fremgår det at en observationscelle er en celle med fastboltet og slagfast inventar. I en indstilling fra 1992 fra en arbejdsgruppe er desuden anført følgende:

"...

6.5.2. Observationsceller

Indretning af observationsceller bør tage udgangspunkt i en almindelig celle og dennes indretning, men med de begrænsninger, der følger af cellens særlige anvendelse.

Cellernes inventar begrænses til en fastspændt vægbriks og et møbel bestående af bord og stol, der fast-spændes til gulvet for at minimere risikoen for skader på indsatte og personale.

Celledøren forsynes med en observationsrude af panserglas.

Belysningen i cellen bør give mulighed for en hensigtsmæssig observation, og der bør være mulighed for lysdæmpning udefra.

Der henvises i øvrigt til bilag 6 om observationscellernes indretning.

..."

I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet ved Horserød har direktoratet oplyst at direktoratet ved godkendelse af observationsceller fortsat følger indstillingens retningslinjer, og at observationsceller således skal være indrettet i overensstemmelse med bilag 6 til indstillingen om sikringsceller og observations-celler, medmindre direktoratet dispenserer herfra. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at en sådan dispensation er givet til nogle fængsler.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er givet dispensation til indsættelse af et tv i observationscelle 6. Jeg anmoder desuden anstalten om at oplyse hvorvidt og i givet fald hvordan denne celle i øvrigt i sin indretning mv. afviger fra de andre observationsceller samt baggrunden herfor.

Der er indkig i alle dørene på afdeling I, men i de celler der benyttes til udelukkelse fra fællesskab sættes der en plade for når der er indsatte i cellen. Det blev under rundgangen oplyst at der bankes på inden der kigges igennem ruden til de indsatte.

I sikrings- og observationsceller skal der være indkig (jf. en indstilling afgivet i november 1992 af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringsceller og observationsceller i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse).

Jeg har noteret mig at der anvendes en klap ved de celler der anvendes til udelukkelse fra fællesskab på afdeling I når cellerne er i brug, og at der bankes på inden der kigges gennem ruden.

Toilettet til brug for de indsatte på afdeling I er pænt og nyrenoveret. Der var siden inspektion af anstalten i 1996 isat et vindue, jf. ombudsmandens henstilling herom i rapporten vedrørende inspektionen i 1996.

Håndvasken ved toilettet på afdeling I er dog gammel og trænger til at blive skiftet ud.

Badeforholdene på afdeling I er ligeledes i meget dårlig stand. Der er fugt i loftet over brusenichen, malingen på træværket ved vinduet er skaldet af, og rummet var meget fugtigt.

Der findes desuden et andet toilet på afdeling I som bliver brugt til at afgive de rutinemæssige urinprøver. Dette toilet er indrettet med ekstra spejle omkring toilettet.

Det er min opfattelse at badeforholdene på afdeling I bør renoveres, og at den nævnte håndvask bør udskiftes. Jeg henstiller til anstalten at det snarest sker og beder om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

3.2.2. Værksteder

Anstalten har seks værksteder; Montageværkstedet, Bogbinderiet, Kuverten, Produktionsskolen, Terapien og det grønlandske terapiværksted. Under inspektionen besøgte jeg samtlige værksteder, undtagen Kuverten. Værkstederne fremstod generelt velindrettede, og de fleste steder var der en atmosfære af aktivitet.

Montageværkstedet er placeret i en bygning umiddelbart i forlængelse af sportshallen. Under inspektionen arbejdede de indsatte bl.a. med at samle cykellygter hvilket er stillesiddende samlebandsarbejde. Der var ryddeligt i lokalet.

I *bogbinderiet* er der forholdsvis mørkt som følge af manglende sollys da værkstedet er placeret mellem fængslets ydermur og Barakken (Afdeling U). Luften var tillige dårlig, og der var tilrøget. Der er opført en rampe så kørestolsbrugere kan komme ind i Bogbinderiet. Såvel Montageværkstedet som Bogbinderiet har tremmer for vinduerne. I Bogbinderiet producerer de indsatte bl.a. ringbind, æsker, etuier, labels og foretager indbinding af bøger.

Produktionsskolen er placeret i en bygning for sig. Der er tremmer for vinduerne ud mod fængselsmuren, men ikke ud mod det grønne fællesareal. Der var meget varmt og støvet i Produktionsskolen. Det blev oplyst at anstalten har fået en anmærkning fra Arbejdstilsynet på grund af støv og på tidspunktet

for inspektionen arbejdede på at etablere bedre udsugning. De indsatte der er beskæftiget i Produktions-skolen, producerer bl.a. fuglekasser og fuglebrætter.

I *Terapien* er nogle af de dårligere fungerende indsatte beskæftiget. De indsatte har her mulighed for at lave læderarbejde eller sløjd. Lokalerne er pæne og lyse. Til *Terapien* er der tilknyttet et lokale med salg af hobbyartikler, herunder fuglefrø, skopudsemiddel, læder, antenneledning mv.

På tidspunktet for inspektionen var der netop blevet oprettet et *grønlandsk terapiværksted*. Dette værksted er placeret i samme bygning som Montageværkstedet og er indrettet med nyt inventar, herunder arbejdsmaskiner, hæve/sænke-borde og -stole. De grønlandske indsatte som havde nået at benytte sig af værkstedet, havde produceret grønlandsk legetøj, hvalhaler (vedhæng) mv. Det grønlandske værksted fremstod indbydende.

Værkstedernes indretning og generelle vedligeholdelsesstand giver mig ikke anledning til bemærkninger, men noget af inventaret, bl.a. stolene på Montageværkstedet, fremstod nedslidt. Eftersom udskiftning af inventar på værkstederne ikke fremgår af anstaltens drifts- og vedligeholdelsesplan for perioden 2003-2008, anmoder jeg anstalten om at oplyse nærmere om eventuelle overvejelser eller planer herom, herunder med hensyn til Montageværkstedets stole. Jeg henviser i den forbindelse til at de indsatte i dette værksted udfører stillesiddende arbejde i flere timer om dagen.

Jeg anmoder endvidere om underretning om resultatet af anstaltens undersøgelse med hensyn til udsugningen i Produktionsskolen.

Luften i Bogbinderiet var som nævnt også dårlig. Jeg beder anstalten om at oplyse om det er et generelt problem, og hvilke overvejelser som det i givet fald har givet eller giver anledning til, herunder om problemet har været omtalt i forbindelse med besøg af Arbejdstilsynet i dette værksted.

Bortset fra ovenstående giver værkstederne, herunder deres bygningsmæssige stand og vedligeholdelse, mig ikke anledning til bemærkninger.

3.2.3. Fritidslokaler, skolen, biblioteket og kirken

De indsatte har mulighed for at benytte en sportshal i fritiden hvor de kan spille fodbold, badminton, basketball, volley mv. Der er højtstående store vinduer på hallens ene langside. Sportshallen fremstod generelt pæn, men kunne godt trænge til at blive malet. Ifølge anstaltens drifts- og vedligeholdelsesplan vil det ske i løbet af år 2006.

Ved siden af sportshallen er der et kondirum med to store vinduespartier. I dette rum kan de indsatte dyrke styrketræning. Kondirummet fremstod beskidt. Inventaret i rummet er af ældre dato, men funktionelt. Der er fem maskiner til styrketræning, syv træningsbænke og en del løse håndvægte. På væggen er opsat indrammede øvelsesprogrammer. Det blev oplyst at der altid er opsyn i kondilokalet, og at anstalten er koblet på Sdr. Omme modellen. Denne model indebærer bl.a. at den indsatte for at kunne benytte kondirummet skal være i besiddelse af et "green-card". Dette kort kan kun udstedes hvis den indsatte aflægger en ren urinprøve, og kortet kan inddrages hvis den indsatte senere aflægger en positiv urinprøve. Træning foregår i øvrigt under vejledning af særligt uddannet personale som skal være til stede når de indsatte træner med løse vægte som højst må have en totalvægt på 30 kg. Direktoratet har i brev af 16. juni 2005 orienteret fængslerne om at direktoratet har godkendt ordningen som skal indføres i alle fængslerne. Direktoratet har i brev af 22. juni 2005 til mig oplyst at de tre første fængsler starter implementeringen i 4. kvartal 2005, og at alle fængsler forventes at have indført ordningen med udgangen af 2007.

Jeg beder anstalten om at uddybe det oplyste under inspektionen om at anstalten er "koblet på Sdr. Omme-modellen".

Anstalten ved Herstedvester har derudover et musiklokale som de indsatte kun må anvende i begrænset omfang. Musiklokalet er veludstyret, men det er forholdsvis småt hvorfor max 5-6 personer kan anvende det samtidig. Der er et stort vindue i lokalet så det fremtræder meget lyst. Af instrumenter er der bl.a. et

keyboard, to trommesæt, fire stor-trommer mv. Ligesom ved inspektionen i 1996 gav rummet indtryk af et nærmest overfyldt lokale.

Skolen der ligger i samme bygning som afdeling U, består af en gang hvorfra der er fire undervisnings-lokaler, et edb-rum, et depot, to kontorer, et køkken der kan bruges i undervisningsøjemed, og toiletfaciliteter. Undervisningslokalerne er lyse. I et af lokalene var et undervisningshold på tidspunktet for besigtigelsen i færd med temalæsning. Der var tilrøget i lokalet, og inventaret var slidt.

I forbindelse med inspektionen i 1996 henstillede ombudsmanden at der skete udskiftning af skolens inventar. Den 2. januar 2003 underrettede direktoratet ombudsmanden om at udskiftning af inventar nu var sket.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt udskiftningen af inventaret i skolen skete med helt nyt inventar eller gammelt renoveret inventar, og om eventuelle planer med hensyn til udskiftning af det inventar som (allerede nu) er slidt.

Biblioteket kan anvendes hver tirsdag og fredag i tidsrummet kl. 16-17 hvor der er en bibliotekar til stede. Her kan de indsatte låne bøger, aviser, cd'er og dvd'er. Biblioteket der ligger umiddelbart ved siden af skolen, er et stort, aflangt lokale med mange grønne planter og et stort udvalg af udlånsmateriale.

Kirken er en selvstændig bygning med en entre, toiletfaciliteter og et stort kirkelokale (ca. 6 x 10 meter) med skråt loft. Kirkerummet fremtrådte pænt og lyst med tolv små højsiddende vinduer og et stort vindue. Kirken anvendes også til bl.a. talsmandsmøder.

Fritidslokalerne, skolen, biblioteket og kirken giver mig ikke anledning til bemærkninger ud over mit spørgsmål om udskiftning af inventar.

3.2.4. Købmandsbutikken

Under inspektionen besøgte jeg købmandsbutikken som er ca. 6 x 10 meter. Pladsen er trang da der er mange varer i butikken på et forholdsvis lille areal. Ud over at hylderne og kølediskene var fyldt op, var der tillige varer oven på køle/fryseskabene og på gulvet. De indsatte har ikke mulighed for at gå rundt i butikken og udvælge deres varer, men bliver ekspederet over en disk. Butikken fremstod pæn og ren med et bredt – men begrænset – udbud af varer.

For så vidt angår købmandsordningen generelt, herunder priser henviser jeg til punkt 5.1.1. nedenfor.

3.2.5. Besøgsafdelingen

Besøgsafdelingen er beliggende i samme bygning som anstaltens administration. Der er i alt fem besøgslokaler hver på ca. 2,5 x 4 meter, dog er et af lokalene lidt større. Besøgslokalerne ligger ud til en aflang gang. I den ene ende af gangen er der opstillet et køleskab, lidt legetøj, en mikrobølgeovn og en automat hvorfra der kan købes kaffe, te mv. I administrationsbygningen er to automater med sodavand og slik mv. som de besøgende kan benytte. Det er et privat firma der står for driften af automaterne. I tilslutning til besøgslokalerne er der et toilet.

Før besøget kan afholdes, skal den besøgende igennem en detektorkarm der ligger i et rum for sig på den modsatte side af gangen for besøgslokalerne. I detektorrummet er der endvidere skabe som den besøgende skal anvende til opbevaring af de effekter som de besøgende ikke må medbringe i besøgslokalet.

Besøgslokalerne er malet grønne og blå og på væggen er et aflangt billede. Lokalerne indeholder et stort vindue uden tremmer hvor det er muligt at trække et gardin for, en håndvask, en sofa/briks og et bord med to stole. Derudover er der et skab til opbevaring af lagener og kondomer. Under inspektionen var samtlige skabe tomme.

Jeg er bekendt med at direktoratet den 5. november 2004 har udsendt en skrivelse til kriminalforsorgens fængsler og arresthuse om forbedring af besøgsforholdene. Skrivelsen er udfærdiget på baggrund af en indstilling fra en arbejdsgruppe og omhandler minimumskrav og egentlige forbedringer. Blandt

minimumskravene er det bl.a. anført at besøgsrummene skal være indrettet med et skab med kondomer og engangslagener mv. der er tilgængeligt uden at den indsatte skal kontakte personalet.

Jeg beder anstalten om nærmere at redegøre for hvilke rutiner personalet har i forbindelse med opfyldning af lagener og kondomer i besøgslokalernes skabe.

Der var huller i enkelte af møblerne.

Besøgslokalerne har en rimelig størrelse og fremstod, bortset fra disse enkelte huller, generelt i en rimelig vedligeholdelsesstand, men havde ikke en venlig besøgsatmosfære. Jeg henviser til § 3, stk. 1, i besøgsbekendtgørelsen (nr. 376 af 17. maj 2001) og til den nævnte skrivelse fra direktoratet hvor det er opremset hvad der kan lægges vægt på i forbindelse med indretning af besøgslokalerne så de opfylder nævnte bestemmelse.

Jeg anmoder anstalten om at overveje hvordan besøgslokalerne kan gøres mere indbydende, og jeg beder om underretning om resultatet heraf.

Det lokale der er lidt større end de øvrige, er – ud over ovenstående inventar – indrettet med legetøj som de besøgendes børn kan benytte. På gangen var der endvidere som nævnt også lidt legetøj.

Af afsnittet om minimumskrav i ovennævnte skrivelse af 5. november 2004 fra direktoratet fremgår det tillige at der skal være et passende udvalg af legetøj der efter institutionens vurdering er egnet til at stimulere kontakten mellem den indsatte og den indsattes børn. Jeg henviser i den forbindelse også til justitsministerens svar af 13. april 2005 på spørgsmål nr. 48 og 49 af 11. marts 2005 fra Folketingets Retsudvalg hvori denne skrivelse er omtalt.

Jeg har noteret mig at der er indrettet et rum specielt med henblik på afvikling af besøg hvori der del-tager børn, men at der tillige er legetøj på gangen således at der også er legetøj til rådighed for børn i de andre rum.

Direktoratet for Kriminalforsorgens har i øvrigt i det nævnte brev af 5. november 2004 som egentlige forbedringer bl.a. anført at der i de lukkede fængsler bør være et besøgslokale for hver 15-20 indsatte. Egentlige forbedringer omfatter anbefalinger som direktoratet vil inddrage i forbindelse med nybyggeri og større ombygninger, og som direktoratet forventer at institutionerne er opmærksomme på ved prioriteringen af deres vedligeholdelsesmidler i det omfang det kan lade sig gøre. Hvis det ikke er tilfældet, kan ansøgning om særbevilling indgives til direktoratet.

Anstalten oplyste under inspektionen at anstalten gennem flere år har ønsket en ny besøgsafdeling, bl.a. med besøgslejligheder. Der foreligger et projekt af ældre dato herom.

Jeg beder om nærmere oplysninger om dette projekt.

I anden sammenhæng oplyste ledelsen under den afsluttende samtale at de indsatte kan få mange besøg i anstalten. Af de interne regler for besøg fremgår det at der afvikles besøg fem dage om ugen, og at der er i alt syv besøgsmoduler hvoraf tre har en varighed af 1½ time og resten af 1 time og 15 minutter. Hvis alle lokaler benyttes samtidigt, kan der således afvikles i alt 175 besøg om ugen.

Jeg har noteret mig det oplyste under inspektionen og går på baggrund heraf ud fra at der efter anstaltens opfattelse ikke er behov for flere end fem besøgslokaler. For en ordens skyld beder jeg dog anstalten om at oplyse om det er korrekt antaget.

3.2.6. Udendørsarealer

Inden for fængslets mure er der to store grønne områder der er adskilt af nogle bygninger. Det ene areal i den nordlige ende af fængselsområdet bliver brugt til gårdture hvor der er en slagge-belagt "bane" til brug for gårdture, motion og lignende. På dette grønne areal er der opsat fodboldmål så der kan spilles fodbold eller udøves andre sportsaktiviteter. Fængselsmuren ved dette areal er dekoreret med en pastel-farvet frise hvilket som anført i rapporten fra inspektionen i 1996, kvikker en del op på den ellers

grå (og nedslidte) mur. I den anden ende af dette areal er der opstillet borde og bænke samt et overdækket skur så det er muligt at sidde i tørvejr.

Det andet grønne areal der ligger i den sydlige ende af fængselsområdet, er prydet med et lille havebassin med planter omkring. Det er anlagt af en af de indsatte.

4. Arbejde, undervisning og fritid

4.1. Arbejde mv.

Anstalten har 125 arbejdspladser der (som det til dels også fremgår af pkt. 3.2.2.) er fordelt på montageværksted, bogbinderi, kuvertfabrikation, bygningsvæsen, produktionsskole, terapi, bibliotek samt gangmænd. Der er oplysning om beskæftigelsesmulighederne i anstaltens interne regelsamling. Det fremgår heraf tillige at indsatte kan være beskæftiget med celloarbejde hvor den indsatte alle hverdage skal møde på montageværkstedet med henblik på aflevering og udlevering af arbejde. Der er endvidere krav til hvor meget en indsat skal producere ved celloarbejde. Opfyldes dette krav ikke, vil den indsatte blive betragtet som beskæftigelsesvægrende.

De indsatte på visitationsafdelingen (afdeling Q) er ikke beskæftiget på et af værkstederne, men på afdelingen, og beskæftigelsen omfatter montagearbejde eller projektarbejde. Ifølge husordenen for afdelingen foregår beskæftigelse som hovedregel i afdelingens aktivitetsrum, men de indsatte kan også være beskæftiget på et af anstaltens værksteder eller arbejdsbold.

Af husordenen for afdeling H som huser anstaltens dårligt fungerende indsatte, fremgår det at afdelingens formål er at de indsatte indgår i et ADL-projekt (almindelig dagligdags livsførelse). Det fremgår tillige at der er arbejds-/aktivitetspligt på selve afdelingen, men at det dog på de daglige møder kan bestemmes at de (bedst fungerende) indsatte skal arbejde ude i anstalten. Indsatte fra afdeling H beskæftiges i terapien, jf. nedenfor.

Det blev oplyst at anstalten i princippet har fuld beskæftigelse, men at det i perioder kan knibe med at have nok arbejde. Anstalten skal ifølge resultatkontrakten med direktoratet have en beskæftigelsesgrad på mindst 90 % (målt i forhold til den faktiske belægning), og havde i december 2004 en beskæftigelsesgrad på 86,6 %. De indsatte som er syge, indgår ikke i tallene for beskæftigede så reelt er beskæftigelsesgraden større. Ifølge anstalten er der således reelt tale om en beskæftigelsesgrad på 96 % hvis de sygemeldte indsatte medregnes. De resterende 4 % der ikke er beskæftigede, er indsatte som ikke kan indordne sig på værkstederne mv. og isolerede indsatte. Disse indsatte tilbydes celloarbejde.

De enkelte værksteder kan beskæftige mellem 14 og 25 indsatte, skolen kan beskæftige 20 indsatte og 18 indsatte kan være beskæftiget i terapien. Der er dog et stort sygefravær blandt de indsatte i terapien, og det er derfor sjældent at alle de indsatte der er tilknyttet terapien, er på arbejde samtidig.

På værkstederne er de indsatte beskæftiget med forskellige pakke- og monteringsopgaver mv. som (på inspektionstidspunktet) bl.a. omfattede samling og pakning af diodecykellygter med et automatisk tænd- og sluksystem, linealer, konvolutter til cd'er, sammenlægning af klude mv.

I bogbinderiet (som kan beskæftige 21 indsatte) består arbejdet bl.a. i samling af ringbind og tidsskrift-kassetter. Det blev oplyst at der udelukkende anvendes genbrugspap. Af yderligere arbejde som blev udført på dette værksted, kan bl.a. nævnes samling af farvekort, diverse reklameskilte, beskyttelsespap/-rammer til møbler og billeder, underskriftsmapper, hængemapper mv. Det blev under rundgangen på dette sted oplyst at bogbinderiet indbinder ca. 300-400 bøger om året, og herunder kan indbinde med fx guldtryk. I et mindre lokale samles der etuier til ordenskapitlet og æsker til smykker mv. som aftages af museer og guldsmedeforretninger. Ligesom ved inspektionen i 1996 blev det oplyst at sidstnævnte kundegruppe bliver mindre og mindre som følge af at der nu i stigende omfang anvendes plastikæsker.

Kuvertmageriet blev som tidligere nævnt ikke besigtiget. Det blev oplyst at dette værksted ikke længere er rentabelt, og at det derfor overvejes at lukke det.

Jeg anmoder om underretning om udfaldet af disse overvejelser og om eventuelle overvejelser eller planer om anden beskæftigelse til erstatning herfor.

I terapien modtages indsatte på psykiatrisk indikation for beskæftigelse i dagtimerne, jf. orientering nr. 1-13 i anstaltens regelsamling om terapi, husflid og husflidshandel. Det er hovedsageligt indsatte fra afdeling H og enkelte fra afdeling O der er beskæftiget på dette værksted som kan beskæftige 12-15 indsatte. På værkstedet udføres forskellige træ- og læderarbejder der sælges i anstalten fra en lille butik der findes i et særskilt lokale i værkstedet. De indsatte kan tillige være beskæftiget med syning.

I produktionsskolen beskæftiges 10-12 indsatte som hører til gruppen af indsatte som det er svært at anbringe på de øvrige værksteder, men som dog er bedre fungerende end de indsatte i terapien.

Det blev oplyst at 90 % af det arbejde som de indsatte udfører på værkstederne, udføres for privatkunder (som stiller krav til kvaliteten af arbejdet mv.)

Det blev endvidere oplyst at anstalten sammen med direktoratet på grund af det særlige klientel som anstalten har, arbejder på at skaffe mere beskæftigelse der ikke er produktionsorienteret. Der er planer om eventuelt at omlægge (dele af) beskæftigelsen i anstalten. Som eksempel nævnte anstalten behandlingsinitiativer med henblik på at øge de indsattes sociale kompetencer.

Anstalten har udarbejdet skriftlige visioner for anstalten. Heraf fremgår det bl.a. at det er en af anstaltens intentioner at aktivitetspligten skal funderes på et behandlingsmæssigt grundlag. Der er videre anført at der skal tilbydes beskæftigelse i form af arbejdsplaceringer, uddannelsestilbud og fritidsaktiviteter hvor hensynet til klientellets egenart og forudsætninger prioriteres frem for en eventuel økonomisk rentabilitet.

Jeg er bekendt med at et af direktoratet nedsat beskæftigelsesudvalg har afgivet indstilling den 22. oktober 2002. Udvalgets opgave var at overveje behovet for en tilpasning af beskæftigelsen af bl.a. de indsatte til den udvikling der er sket i samfundet, og til det klientel som kriminalforsorgen modtager. Udvalget skulle komme med forslag til en styrket behandlingsindsats i bredeste forstand over for de indsatte og klienterne inden for områderne uddannelse, arbejde, fritidsaktiviteter, behandlingsprogrammer mv. I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk har direktoratet i brev af 29. juni 2004 oplyst at udvalgets forslag kun i mindre grad er blevet tilgodeset i flerårsaftalen for perioden 2004-2007, og at hovedparten af forslagene derfor må gennemføres i takt med at der kan findes ressourcer hertil inden for det almindelige budget. Den 11. april 2005 blev der afholdt en temadag om gennemførelse af forslagene i betænkningen, og i brev af 13. juni 2005 har direktoratet orienteret mig nærmere om denne hvad der skete på denne temadag.

Jeg har ingen bemærkninger til (arten af) de arbejdstilbud som findes i Anstalten ved Herstedvester, men jeg har noteret mig det oplyste om omlægning af beskæftigelsen for de indsatte i anstalten. Jeg anmoder om nærmere oplysninger om hvad der videre sker vedrørende dette spørgsmål.

Det blev oplyst at aflønning i alle tilfælde sker ved timeløn og med mulighed for bonus samt at der efter en generel beslutning fra direktoratet ikke anvendes akkord. Det er dog i anstaltens interne regler angivet at der kan anvendes akkord (og bonusordninger), jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens §§ 7 og 12. Det fremgår i øvrigt heraf at der efter fire og efter yderligere otte uger kan udbetales henholdsvis stabilitets- og kompetencetillæg, jf. også § 9 i beskæftigelsesbekendtgørelsen (nr. 372 af 17. maj 2001).

Efter § 7, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen kan akkord alene anvendes til indsatte der udfører montagearbejde, og til indsatte i arresthusene. Jeg forstår på denne baggrund det af anstalten oplyste sådan at således at de indsatte der arbejder i montagen, også aflønnes med timeløn.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det oplyste under inspektionen om den generelle beslutning fra direktoratet om ikke at anvende akkord alene vedrører Anstalten ved Herstedvester. Jeg beder tillige om oplysning om baggrunden for denne beslutning. Hvis det anførte i de interne regler om akkord ikke afspejler de faktiske forhold i anstalten, går jeg ud fra at det vil blive slettet i reglerne.

Af husordenen for afdeling H fremgår det at de indsatte på denne afdeling alle får udbetalt sygedusør som dog ud fra et lægeligt skøn kan inddrages.

Det fremgår i øvrigt af anstaltens interne regler at anstalten forsøgsvis har indført en ordning således at der er mulighed for at den svageste gruppe indsatte kan kompenseres lønmæssigt for en begrænset arbejdsevne. Ordningen gælder alene for indsatte der er beskæftiget i terapien, produktionsskolen, indvendigt jordhold og montagen, og forudsætter at der er truffet en aftale om at den indsatte i visse tilfælde kan hjemsendes til afdelingen til anden form for godkendt beskæftigelse. Denne beskæftigelse kan omfatte fx rengøring af egen celle eller småopgaver i afdelingen og vil kunne honoreres med op til to timers vederlag.

Jeg anmoder om oplysning om erfaringerne med denne forsøgsordning.

Blandt anstaltens interne regler er desuden retningslinjer for brug af afdeling D i forbindelse med beskæftigelsesvægring, jf. straffuldbyrdslovens § 64, stk. 1, nr. 2, hvorefter en indsat der nægter at være beskæftiget med en af institutionen godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist sted. Det fremgår af disse retningslinjer at afdelingslederen kan træffe beslutning om anbringelse på afdeling D i arbejdstiden. Det fremgår endvidere at anbringelse skal ske i en celle der så vidt muligt er tømt for inventar, bortset fra stol og bord, og at den indsatte ikke må medbringe aviser, bøger eller lignende, men alene tobak.

Det fremgår af forarbejderne til straffuldbyrdslovens § 64, stk. 1, nr. 2, at det er en forudsætning for anvendelse af særligt opholdssted at det sker af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, sp. 3632 ff). Under pkt. 5.6.8.2. er om reaktioner i anledning af tilsidesættelse af beskæftigelsespligten anført følgende:

"... der bør alene kunne reageres med økonomiske virkemidler.

Efter AUF-udvalgets opfattelse bør det bero på den enkelte institutions interne regler og muligheder, hvor den dømte skal opholde sig i arbejdstiden, så længe arbejdsvægringen vedvarer.

...

AUF-udvalgets og arbejdsgruppens forslag har været gennemført forsøgsvis i kriminalforsorgens institutioner siden 1. januar 1993.

Det er i den forbindelse forudsat, at indsatte, der er fraværende fra beskæftigelse, kan tilbringe arbejdstiden i særlige lokaliteter, herunder eventuelt enrumsafdelinger. Det skyldes, at beboelsesafsnittene ofte ikke er personalebemandet i arbejdstiden. Man er imidlertid opmærksom på, at den særlige placering af de indsatte kan opfattes som havende en pønal karakter.

...

Rådet har endvidere ingen indvendinger imod, at den beskrevne praksis vedrørende udelukkelse fra fællesskab af sikkerhedsmæssige grunde, der er fulgt under forsøgsordningen, fortsættes.

..."

I forbindelse med min inspektion af Statsfængslet Møgelkær har direktoratet erklæret sig enig med mig i at anbringelse i særlig afdeling/opholdsrum af arbejdsvægrende i

arbejdstiden er en praktisk foranstaltning (begrundet i ordens- og sikkerhedshensyn idet der normalt ikke er personalebemanding på afdelingerne i arbejdstiden), og ikke (også) en form for sanktion. I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Søbysøgård har jeg endvidere tilkendegivet at der ikke i de gældende regler ses at være hjemmel til ud fra "arbejdsmotiverende hensyn" at træffe beslutning om at arbejdsvægrende indsatte i arbejdstiden skal opholde sig i bestemte rum og under bestemte vilkår.

Jeg går ud fra at anbringelse på afdeling D sker i overensstemmelse hermed. Jeg anmoder anstalten om at oplyse nærmere om praksis for anbringelse af beskæftigelsesvægrende på afdelingen.

Jeg beder endvidere om oplysning om baggrunden for at cellen inden anbringelse så vidt muligt skal tømmes for inventar, bortset fra stol og bord, og at den indsatte ikke må medbringe fx læsestof. Jeg henviser til det anførte om at anbringelse i særlig afdeling eller opholdsrum alene er en praktisk foranstaltning og ikke må have pønal karakter eller ske for at motivere de indsatte til at arbejde.

4.2. Undervisning

Al undervisning foregår i skolen og på deltid, dvs. at de indsatte skal arbejde (i beskæftigelsestiden) når de ikke har timer i skolen. Af anstaltens interne regler fremgår det at undervisningstiden dagligt ligger mellem kl. 7.30 og 12.00.

Anstalten ved Herstedvester orienterer i anstaltens informationsfolder til nyindsatte om muligheden for undervisning i almene fag, og anstalten har udarbejdet en folder om undervisning samt en håndbog for skolens elever. Anstalten oplyste under inspektionen at anstalten er tildelt 3½ årsværk i lærerkræfter.

Der undervises mellem 2 og 18 lektioner pr. uge. På tidspunktet for inspektionen var der i alt 33 tilmeldte til undervisning fordelt på ni undervisningshold, heraf to hold specielt for udlændinge. Det blev oplyst at flere af disse udlændinge skal udvises efter endt afsoning, men undervises i "fængselsdansk" og engelsk.

Undervisningstilbuddene omfatter (i øvrigt) undervisning i folkeskolens 9. og 10. klasse (trin I og II) og navnlig i fagene dansk, engelsk og matematik, jf. bekendtgørelsen om undervisning mv. inden for almen voksenuddannelse (som er gengivet delvis i håndbogen for skolens elever). Anstalten tilbyder desuden specialundervisning på alle niveauer. Der er specielle hold for ordblinde og for indsatte på "førtrin".

Anstaltens undervisningstilbud omfatter ikke undervisning på hf-niveau. Indsatte fra Anstalten ved Herstedvester kan transporteres til Statsfængslet i Vridsløselille og deltage i undervisning i hf-fag dér, men anstalten har dårlige erfaringer hermed idet de indsatte bliver behandlet dårligt af de indsatte i Statsfængslet i Vridsløselille. Indsatte der ønsker at tage hf-fag, kan tage fagene som selvstudium hvilket også fremgår af anstaltens folder hvor betingelserne for at blive tilmeldt selvstudium tillige er angivet.

Under inspektionen oplyste anstalten at enkelte indsatte er selvstuderende, men at anstalten (af mental-hygieniske grunde) helst ikke har selvstuderende. Anstalten oplyste endvidere at anstalten følger med i om indsatte der er selvstuderende, også reelt studerer, men ikke har ressourcer til at støtte de indsatte der ønsker at være selvstuderende.

Det fremgår i øvrigt generelt af folderen at indsatte som har ønsker ud over folkeskolen, sammen med anstaltens skole kan få udarbejdet en uddannelsesplan der indføres i den indsatte's handleplan.

Talsmændene klagede generelt over at mulighederne for uddannelse i anstalten er meget begrænsede i de tilfælde hvor den indsatte har taget en 9. eller 10. classes eksamen, og at der kun i meget få tilfælde gives tilladelse til selvstudium til hf. Også nogle af de indsatte som jeg talte med, klagede over at de ikke kunne få undervisning på højere niveau, herunder hf-undervisning.

Under inspektionen af anstalten i 1996 blev spørgsmålet om anstaltens undervisningstilbud for bl.a. de i forvejen veluddannede også rejst af indsatte som ombudsmanden havde samtaler med. Spørgsmålet blev dog ikke behandlet nærmere i rapporten.

Jeg anmoder om anstaltens skriftlige bemærkninger vedrørende talsmændenes klage over manglende muligheder for uddannelse på højere niveau – som kan lade sig gøre i de andre lukkede fængsler. Jeg beder tillige direktoratet om en udtalelse herom.

Ved inspektionen i 1996 fik ombudsmanden tillige oplyst at anstaltens ressourcer til ordblindeundervisning – muligvis periodevis – ikke dækkede behovet. Ombudsmanden forstod at direktoratet i givet fald – eventuelt periodevis – ville være indstillet på at imødekomme ansøgninger om yderligere timer.

Under inspektionen denne gang fik jeg indtryk af at der ikke (generelt) er problemer med at efterkomme behovet for undervisning af ordblinde eller specialundervisning i øvrigt. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Det blev oplyst at der foruden almindelig skoleundervisning foregår værkstedsundervisning som et supplement til den ordinære AVU-undervisning. Der kan være 6-8 hold.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om denne undervisning.

Jeg anmoder anstalten om at oplyse om der er venteliste til undervisning i anstalten.

Det blev desuden under inspektionen oplyst at anstalten har købt ni brugte pc'er af direktoratet til undervisningsbrug, men at egentlig pc-undervisning udelukkende foregår som selvstudium. Anstalten oplyste at anstalten havde fremsat ønske over for direktoratet om at få opstillet pc'er (uden internetadgang) på afdelingerne, men endnu ikke havde fået et egentligt svar herpå. Underhånden havde anstalten dog fået afslag fra direktoratet.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse baggrunden for dette afslag og om anstalten nu har fået en egentlig tilbagemelding herom. Jeg anmoder desuden anstalten om at oplyse om alle de ni pc'er som anstalten har købt af direktoratet, er opstillet og anvende til undervisning i skolen, og hvor og hvornår pc-undervisning som selvstudium foregår.

På baggrund af det oplyste om at anstalten har købt brugte pc'er af direktoratet, går jeg ud fra at direktoratet har videregivet alle de brugte pc'er som ombudsmandsembedet har givet direktoratet til brug i kriminalforsorgens institutioner; men for en ordens skyld beder jeg direktoratet om at oplyse om det er korrekt antaget.

4.3. Fritid

I den bygningsmæssige gennemgang under pkt. 3 er beskrevet (nogle af) mulighederne for fritidsaktiviteter i Anstalten ved Herstedvester. Som det fremgår heraf, har de indsatte på de enkelte afdelinger mulighed for bl.a. at komme i gymnastiksalen og i kondirum mv. Der er også mulighed for forskellige udendørsaktiviteter på gårdtursarealerne. De indsatte har desuden adgang til biblioteket og til gudstjenester i kirken. I den ene af anstaltens informationsfoldere oplyses det at der er skemalagte fritidsaktiviteter hver dag undtagen torsdag (hvor der er købmandshandel) og hvilke aktiviteter der er mulighed for at deltage i. I de andre foldere som indgår i anstaltens regelsamling, henvises til særskilt opslag på afdelingerne for så vidt angår oplysning om anstaltens fritidsaktiviteter.

Under inspektionen blev det oplyst at fritiden er skemalagt på ugebasis og primært omfatter de aktiviteter som de indsatte efterspørger. Fritidsaktiviteterne foregår i tidsrummet mellem kl. 15.10 og 21.00, dog ikke i gårdturstiden (bortset fra bogbindingskurser fordi der anvendes en værkemester som kun kan undervise på det nævnte tidspunkt). De enkelte aktiviteter har en varighed på 1-1½ time.

De skemalagte fritidsaktiviteter omfatter bl.a. løb, fodbold, badminton, bordtennis og kondi. Derudover er der husflid hvor de indsatte bl.a. kan lave læderarbejde, og – som nævnt – kurser i bogbinding. De indsatte har endvidere mulighed for at spille musik i musiklokalet, men dog kun i begrænset omfang, jf. pkt. 3.2.3.

Jeg anmoder anstalten om at uddybe denne oplysning om begrænset anvendelse af musiklokalet

Hvis de indsatte ønsker at deltage i en skemalagt fritidsaktivitet, skal de tilmelde sig. Tilmelding skal ske hver uge idet anstalten ellers risikerer at der står indsatte tilmeldt som ikke længere ønsker at deltage i den pågældende aktivitet (eller som ikke længere er indsat i anstalten).

De enkelte aktiviteter afvikles i hold, og på hvert hold er der plads til 12 indsatte. Hvis der er flere tilmeldte end der er plads til, etableres der en venteliste. De indsatte kan tilmelde sig alle de aktiviteter de ønsker, dog kan de ikke tilmelde sig begge kondihold.

Det blev oplyst at mellem 25 og 30 % af de indsatte deltager i anstaltens fritidsaktiviteter.

Anstalten har ikke noget fritidsudvalg, men de indsatte har etableret en kulturklub (klub 1000) som dog ikke var aktiv på tidspunktet for inspektionen. Denne klub (som også er omtalt i rapporten vedrørende inspektionen i 1996) har bl.a. arrangeret caféaftener, banko, koncerter mv. Der er oplysning om muligheden for at tilmelde sig denne klub i anstaltens informationsfolder hvoraf det fremgår at det koster 5 kr. om ugen at være medlem af klubben.

Jeg beder om muligt anstalten om at oplyse årsagen til at denne klub ikke er aktiv, og om anstalten (af denne grund) har overvejet et etablere et fritidsudvalg.

Jeg beder tillige anstalten om til illustration at sende mig et eksemplar af en aktivitetsplan og oplyse nærmere om motivation af de indsatte til at deltage i fritidsaktiviteter.

Spørgsmålet om fritidsaktiviteter er indgået i det ovennævnte af direktoratet nedsatte beskæftigelsesudvalgs arbejde. Jeg henviser til pkt. 4.1.

...

6. Andre forhold

...

6.8. Handicaptilgængelighed

Jeg har af egen drift rejst en sag om handicaptilgængelighed til kriminalforsorgens institutioner. I et brev af 15. juni 2004 har Direktoratet for Kriminalforsorgen orienteret mig om en kortlægning der har været foretaget af handicaptilgængeligheden.

Der er som det fremgår af pkt. 3.1., foretaget ombygning og indrettet faciliteter til kørestolsbrugere på afdeling A. Om de ændringer der på tidspunktet for inspektionen var foretaget, henviser jeg til omtalen heraf i dette afsnit.

Som det fremgår af dette afsnit har direktoratet bevilget 395.000 kr. til indretning af faciliteter til kørestolsbrugere på afdeling A. Jeg talte under inspektionen med en indsat kørestolsbruger på denne afdeling. Han anførte at forholdene for kørestolsbrugere – på trods af de forskellige bygningsmæssige ændringer mv. der er lavet – ikke er gode, bortset fra ændringerne i køkkenet og i toilet- og baderummet.

Den indsatte oplyste bl.a. at den rampe som var sat op til afdeling A, er for stejl, og at han derfor var nødt til at holde fast i gelænderet og læne sig fremover på vej op ad rampen for ikke at falde bagover – hvilket var sket en gang.

Han oplyste endvidere at den liste som er sat op på gangen på afdelingen for at han skulle kunne gå med støtte langs væggen, er ubrugelig fordi han ikke kan gribe om den.

Han nævnte i den forbindelse at en repræsentant for Dansk Handicap Forbund havde været ude at se på forholdene og var kommet med forslag, men at disse forslag ikke var gennemført fuldt ud fordi de var for dyre.

Videre nævnte han at han ikke kan vende rundt med sin kørestol inde i cellen når han har protese på, men er nødt til at køre ud på gangen og vende.

Han nævnte endvidere at han ikke har mulighed for at komme hverken i skolen, på biblioteket, i gymnastiksalen eller i husfliden, og at han derfor er udelukket fra at deltage i aktiviteter disse steder. Han kan komme udenfor, men da (fliserne i) gårdtursarealet hælder, er det svært for ham at komme rundt på arealet; for at komme rundt skal han hele tiden korrigere kørestolen med den ene arm hvilket er hårdt for armen.

Den indsatte arbejdede i bogbinderiet hvor han beskrev adgangsforholdene som "til at leve med".

Under den afsluttende samtale med ledelsen oplyste denne at bl.a. Dansk Handicap Forbund havde været inddraget i forbindelse med etablering af rampen mv., og at flere ting, herunder rampen, var bygget om. Ledelsen oplyste at der var brugt i alt 3-400.000 kr. på bygningsmæssige ændringer med henblik på at gøre anstalten mere egnet for kørestolsbrugere. Ledelsen var ikke sikker på om også Dansk Center for

Tilgængelighed havde været ude at kigge i anstalten, men mente at det var tilfældet. Anstalten havde ikke fulgt de anbefalinger som var fremkommet, men havde lavet en "skrabet" model. De bygningsmæssige ændringer mv. der var lavet, var dog godkendt af eksperter på området.

Jeg anmodede under inspektionen anstalten om at sende mig det materiale som anstalten har vedrørende disse forhold. Jeg bad anstalten om at foranledige en (forny)et opmåling af rampen med henblik på spørgsmålet om hvorvidt den opfylder kravene i bygningsreglementet.

I brev af 19. juli 2005 har anstalten oplyst at anstalten har måttet konstatere at rampen ikke har haft den korrekte hældning. Anstalten har videre oplyst at en rampe efter anstaltens opfattelse ikke er en praktisk løsning på problemet med adgang til afdelingen, og at anstalten derfor har bestilt en løfteplatform (elevator) som forventedes leveret ca. fire uger senere.

Anstalten har vedlagt et notat om yderligere foranstaltninger som ville blive udført. Det drejer sig om etablering af en rampe til skolen/biblioteket som overholder de regler/normer der er gældende for køre-stolsbrugere, adgang til gymnastiksal/kondirum, fjernelse af dørtrin til opholdsstue og vaskerum, udskiftning af bordkomfuret i køkkenet da det nuværende bliver varmt uden for selve kogepladerne, og vending af en låge på underskabet under ovnen. Anstalten har oplyst at anstalten vil orientere mig når foranstaltningerne er udført, og at jeg samtidig vil få tilsendt det udbedte materiale vedrørende de bygningsmæssige ændringer.

Det er efter min opfattelse beklageligt at den rampe der i sin tid blev opsat, ikke har overholdt de gældende krav for hældningen. Da rampen nu vil blive erstattet af en elevator, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg har noteret mig det oplyste om de øvrige bygningsmæssige ændringer, herunder at jeg vil blive underrettet når de er udført. Jeg går ud fra at det heraf vil fremgå hvilken løsning der findes med hensyn til adgangen til gymnastiksalen og kondirummet.

Jeg afventer i øvrigt det materiale som jeg har ubedt mig.

...

6.10. Rygepolitik

I afdeling A er et af fællesrummene som nævnt under pkt. 3.1. et ikke-ryger fællesrum. Det blev omdannet hertil i januar 2005. Jeg er efterfølgende af anstalten orienteret om at det på denne afdeling er aftalt at der fremover kun må ryges på egen celle og i tv-stuen, begge steder for lukket dør. På de øvrige afdelinger er det tilladt at ryge ikke kun på cellerne, men også på gangarealer og i fællesrum, herunder køkkener. Det er forbudt at ryge i såvel sportshal som kondirum, men under inspektionen stod der askebægre rundt omkring i disse lokaliteter.

En af de indsatte som jeg talte med, efterspurgte en rygepolitik i anstalten. Han oplyste at han dagligt udsættes for passiv rygning blandt andet i den afdeling hvor han bor, på sin arbejdsplads, i træningslokalet og i kirken. Der er ikke indrettet særlige rum til de indsatte og/eller de ansatte i anstalten hvor der kan ryges. Han oplyste at han både over for anstaltens ledelse og talsmandsgruppen havde rejst spørgsmålet om indførelse af en rygepolitik i anstalten.

Under samtalen anførte jeg over for den indsatte at de indsatte (og ansatte) efter min umiddelbare opfattelse har krav på at kunne færdes i et røgfrit miljø i anstalten, og at jeg ville rejse spørgsmålet over for ledelsen.

Under min afsluttende samtale med ledelsen oplyste denne at anstalten har en rygepolitik, og at spørgsmålet om rygning ofte har været drøftet i anstalten. Ledelsen oplyste desuden at de bygningsmæssige forhold, herunder særligt de pladsmæssige forhold vanskeliggør at der indrettes særlige rum hvor de indsatte kan ryge.

I forbindelse med svar til den indsatte som opfølgning på samtalen med ham, bad jeg anstalten om nærmere oplysninger om anstaltens rygepolitik. Anstalten har i brev af 9. juni 2005 oplyst at anstalten fortsat overvejer hvordan anstalten mest hensigtsmæssigt kan indføre en rygepolitik vedrørende de indsatte. Da anstalten i den forbindelse er kommet i tvivl om rækkevidden af § 6 i lov nr. 436 af 14. juni 1995 med senere ændringer om røgfrie miljøer i offentlige lokaler mv., har anstalten samme dag forelagt dette spørgsmål for direktoratet.

Af den nævnte bestemmelse fremgår det at tobaksrygning på bl.a. statslige døgninstitutioner, herunder fængsler, kun er tilladt i særskilte lokaler der indrettes til rygere. Hvis der ikke er mulighed for at benytte særskilte lokaler for rygere, tillades rygning i øvrige lokaler såfremt der samtidig træffes foranstaltninger der sikrer at ingen ufrivilligt generes af tobaksrygningen. Det fremgår ligeledes at vedkommende myndighed ved skiltning og lignende skal oplyse om reglerne for tobaksrygning i de pågældende lokaler.

Jeg har noteret mig det af anstalten oplyste og afventer underretning fra anstalten efter at anstalten har modtaget svar fra direktoratet

Det tilføjes at jeg er bekendt med at direktoratet i forbindelse med behandlingen af en konkret sag tidligere har udtalt at det er overladt til de enkelte institutioner at sørge for at fastsætte bestemmelser lokalt der sikrer at loven om røgfrie miljøer overholdes. Jeg henviser til rapporten om min inspektion af Fængselsafdelingen Kærshovedgård.

Som nævnt stod der fyldte askebægre i gymnastiksalen og kondirummet selv om der (også) er rygeforbud i disse lokaler. Jeg anmoder anstalten om at oplyse nærmere om håndhævelse af rygeforbuddet disse steder.

...

7. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager om henholdsvis anbringelse i sikringscelle, anbringelse i observationscelle, anvendelse af håndjern og anvendelse af magt forud for den 8. december 2004 (varslingstidspunktet). Jeg modtog herefter 8 rapporter om anvendelse af håndjern, 9 rapporter om anvendelse af magt, 11 rapporter om anbringelse i observationscelle og 10 rapporter om anbringelse i sikringscelle. En af de 11 rapporter om anbringelse i observationscelle ligger imidlertid efter den 8. december 2004, og den indgår derfor ikke i gennemgangen nedenfor.

...

Ved min gennemgang af rapporterne er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelsen af indgrebene i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om overholdelsen af de procedureregler der gælder på de enkelte områder.

...

8. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse

9. Underretning

Denne rapport sendes til Anstalten ved Herstedvester, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i Anstalten ved Herstedvester.”

NOTER: (*) FOB 1977, s. 260, FOB 1978, s. 722, FOB 1996, s. 363, FOB 1998, s. 694, FOB 1999, s. 641, FOB 2001, s. 743